

marzec 2024

Duchowość w medycynie. Opieka duchowa jako niezbędna składowa całościowej opieki nad chorym

Wprowadzenie e5

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik

WPROWADZENIE DO DUCHOWOŚCI I OPIEKI DUCHOWEJ W MEDYCYNIE

Religia, duchowość i zdrowie – badania naukowe i praktyka kliniczna e7

Harold G. Koenig MD

Duchowość a zdrowie – implikacje z badań e16

dr hab. n. med., dr n. prawn. Jakub Pawlikowski prof. UML

Czy opieka duchowa nad ciężko chorymi jest kosztowo efektywna? e22

Tracy Balboni MD MPH

Specjalistyczna opieka duchowa – interwencje ze strony kapelanów szpitalnych e27
i współpraca z innymi pracownikami medycznymi

Richard Nichols SJ

ZASADY PRAKTYKOWANIA OPIEKI DUCHOWEJ W MEDYCYNIE

Wdrażanie opieki duchowej w medycynie – doświadczenia polskie e32

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik

Ocena potrzeb duchowych chorego i diagnozowanie kryzysu duchowego e40
przez personel medyczny

dr n. społ. Małgorzata Fopka-Kowalczyk

Wsparcie kapelanów w podejmowaniu decyzji co do leczenia i w rozwiązywaniu e46
związanych z nim problemów etycznych

Jarosław Mikuczewski MDiv MSc MA PhD SJ

DOBRE PRAKTYKI PODSTAWOWEJ OPIEKI DUCHOWEJ W ONKOLOGII

Holenderskie wytyczne dotyczące opieki duchowej nad chorymi na nowotwory – e51
znaczenie ich wdrożenia do praktyki klinicznej

prof. Carlo Leget PhD

Opieka duchowa nad dziećmi i nastolatkami z zaawansowaną chorobą e56
nowotworową lub u schyłku życia

ks. Tullio Proserpio

Komunikacja z pacjentem oczekującym na cud e60

dr hab. n. med., dr n. prawn. Jakub Pawlikowski prof. UML

DOBRE PRAKTYKI PODSTAWOWEJ OPIEKI DUCHOWEJ W INTENSYWNEJ TERAPII

Ocena potrzeb duchowych na oddziałach intensywnej terapii e65

Amanda Roze des Ordon MD FRCPC MMed

Projekt Trzy Życzenia – w kierunku opieki duchowej pod koniec życia e69

Deborah J. Cook MD MSc, France J. Clarke RRT, Thanh H. Neville MD, Neala Hoad RN, Anne Boyle MD MSc, Anne Woods MD MDiv,
Joanna C. Dionne BSc MD PhD, Brittany B. Dennis MD PhD, Feli Toledo MDiv, Benjamin Tam MD MSc, Marilyn Swinton BA MSc,
Julie Reid PT PhD, Meredith Vanstone PhD

Dzienniki OIT dla chorych w stanie krytycznym i ich rodzin e73

Kendiss Olafson MD FRCPC MPH

DOBRE PRAKTYKI PODSTAWOWEJ OPIEKI DUCHOWEJ W OPIECE PALIATYWNEJ

Najlepsze praktyki w zakresie opieki duchowej świadczonej przez pracowników e81
opieki zdrowotnej

Megan Best MD PhD

Ocena stanu duchowego – przewodnik rozumienia bólu duchowego u osób e88
bliskich śmierci

prof. Richard Groves

Troska o godność chorego u kresu życia e95

Harvey Max Chochinov OC OM MD PhD FRCPC FRSC

Nadzieja u kresu życia e99

dr Robert Twycross DM Oxon FRCP FRCR

„Czuwaj ze Mną” – jak personel medyczny może towarzyszyć w umieraniu e110

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik

Dobre praktyki w zakresie wsparcia duchowego dla osieroconych po śmierci dziecka e115

o. dr n. hum. Leszek Buczyński, dr n. hum. Małgorzata Kostek, mgr Bartłomiej Jasiocha

DOBRE PRAKTYKI PODSTAWOWEJ OPIEKI DUCHOWEJ W INNYCH DZIEDZINACH MEDYCZNYCH I W PIELĘGNIARSTWIE

Opieka duchowa w praktyce pielęgniarskiej e118

dr hab. n. o zdr. Beata Dobrowolska

Opieka duchowa w pediatrii e125

dr n. med. Dariusz Kuć

NAUCZANIE OPIEKI DUCHOWEJ

Nauczanie opieki duchowej studentów kierunku lekarskiego – casus e131
 pierwszego w Polsce programu wdrożonego przez Collegium Medicum
 im. L. Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik, dr n. społ. Małgorzata Fopka-Kowalczyk

Edukacja kapelanów w Polsce e138

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik, dr n. teol. ks. Grzegorz Giemza

TROSKA O WŁASNĄ SFERĘ DUCHOWĄ PRACOWNIKÓW MEDYCZNYCH

Chrześcijański mindfulness w zespole wypalenia zawodowego i w zmęczeniu e143
 pomaganiem

Regina Chow Trammel PhD LCSW

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Dofinansowano z programu
„Doskonała nauka” Ministra
Edukacji i Nauki

WYDANIE SPECJALNE

medycyna praktyczna

Redaktor naczelny: dr n. med. Piotr Gajewski

Redaktorzy prowadzący działu PRAWO MEDYCZNE:

dr hab. n. prawn. Rafał Kubiak prof. UŁ prof. UM w Łodzi;
 dr hab. n. prawn. Małgorzata Serwach prof. UM w Łodzi prof. UŁ

Redaktorzy prowadzący działu ETYKA:

dr hab. n. teol. Andrzej Muszala prof. UPJPII;
 dr hab. n. med. Jakub Pawlikowski prof. UML

**Redaktorzy prowadzący działu OPIEKA DUCHOWA
 W MEDYCYNIE:**

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Krajnik,
 dr n. med. Beata Brożek

Rada naukowa: prof. Roman Jaeschke MD MSc (przewodniczący);
 członkowie: mp.pl/mp-rada-naukowa

Redakcja językowa i opracowanie edytorskie:

Maciej Kielbas, Magdalena Matyja-Pietrzyk, Angelika Tes

Redakcja techniczna: Maciej Dora (DTP), Łukasz Łukasiewicz
 (projekt okładki i typografia), Anna Górka (redaktor techniczna)

Dział reklam: Barbara Stuglik, tel. +48 663430118,
 e-mail: barbara.stuglik@mp.pl, reklama@mp.pl

Biuro redakcji: Monika Filipek

Adres redakcji: ul. Gazowa 14a, 31-060 Kraków;
 tel. +48 122112200, fax 122112230, e-mail: listy@mp.pl

Punktacja MEiN: 40 pkt

Wydawca: Medycyna Praktyczna, Cholerzyn 445, 32-060 Liszki;
 tel. +48 122934000, http://www.mp.pl

© Copyright by Medycyna Praktyczna

Odpowiedzialność za treści zawarte w artykułach i komentarzach
 ponoszą wyłącznie ich autorzy. Redakcja i wydawca nie ponoszą też
 odpowiedzialności za treść zamieszczanych ogłoszeń reklamowych.

ISSN 0867-499X